

بسم الله الرحمن الرحيم

نتایج سیاسی خاتمیت: نفی دو گفتمان و طرح یک نظریه

بانتظام چند مقاله دیگر درباره سیره سیاسی اخلاقی پیامبر

دکتر محمد منصور نژاد

انتشارات جوان پویا

۱۳۹۴

شماره نشر: ۱۵۲

فهرست نویسی پیش از انتشار کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

سرشناسه	منصورنژاد، محمد، ۱۳۴۰ -
عنوان و نام پدیدآور	نتایج سیاسی خاتمیت: نفی دو گفتمان و طرح یک نظریه بانضمام چند مقاله دیگر درباره سیره سیاسی اخلاقی پیامبر
مشخصات نشر	تهران، جوان پویا، ۱۳۹۴.
مشخصات ظاهری	۱۶۰ ص.: جدول
فروست	خاتمیت، ۱۵۲.
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۵۴۰۴-۸۵-۲
شماره کتابشناسی ملی	۳۸۴۳۲۴۳

نتایج سیاسی خاتمیت:

نفی دو گفتمان و طرح یک نظریه،

بانضمام چند مقاله دیگر درباره سیره سیاسی و اخلاقی پیامبر

مؤلف: دکتر محمد منصورنژاد

ناشر: انتشارات جوان پویا

ویراستار: مرتضی منصورنژاد

چاپ اول: ۱۳۹۴

شمارگان: ۱۰۰۰ جلد

قیمت: ۱۰۰۰۰۰۰۰ ریال

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۵۴۰۴-۸۵-۲

شماره نشر: ۱۵۲

آدرس سایت و ایمیل:

www.javanpoya.com

javan_poya@yahoo.com

کلیه حقوق مادی و معنوی برای مؤلف و ناشر محفوظ است.

۰۹۱۲۷۵۱۹۵۲۳ و ۰۹۱۲۷۵۲۰۰۲۱ -

انتشارات جوان پویا:

سخن ناشر

۱. امروزه کثرت جمعیت کشورمان را جوانان تشکیل می‌دهند. جدای از ویژگی کمیتی، از لحاظ کیفی نیز به تبع انقلاب اسلامی، در دهه‌های اخیر در مورد به تحصیلات عالیه برای کثیری از جوانان ما باز شده که از آثار آن مواجه شدن با نسلی فهیم، پرسشگر و هشیار است. خصوصاً اینکه این نسل به قویترین روشها و ابزارهای ارتباطی (ماهواره، کامپیوتر، اینترنت و...) نیز مجهز است و با جدیدترین مسائل عصر مواجه و با تازه‌ترین داده‌ای زمان آشنا است. این مخاطبین تشنه، آگاه و مسلح، مباحث خاص خود را تشنه و پاسخهای ویژه خود را می‌طلبند.

این انتشارات مهمترین هدف خود را پاسخ‌گویی به برخی از مسائل و پرسشهای نسل جوان قرار داده و از این رودرآمد ادراک‌اش (انتشارات جوان پویا) نیز از کلمه زیبای «جوان» بهره گرفته است. امید است که محصولات این نهاد فرهنگی، مطلوب خصوصاً جوانان و فرهیختگان افتد.

۲. کار فرهنگی در مقایسه با سایر تلاشها ممکن است به معنای اقتصادی آن، سودآور نباشد و یا حتی اگر مستقلاً تعقیب شود، نه تنها مورد تشویق و حمایت قرار نگیرد، بلکه چالشهایی را نیز در پی داشته باشد، با این حال اگر تلاش در این بعد، جدی و خلاقانه باشد، قطعاً از عواید مؤثر بر مسیر تاریخ و سرنوشت جوامع بشری است؛ و اگر این فعالیت صیغه نشر، چاپ و تألیف کتاب به خود گیرد، یکی از محدود آثار بنیادی پایدار شدگار آدمیان است.

چنانکه «امروزی» راحتی «گاتها» از آثار «زرتشت» را از حداقل ۳۰۰۰ سال پیش می‌توانید و لذت می‌بریم و یا از قریب ۲۵۰۰ سال پیش یونان، «جمهور» «فلاون» و «سیاست» «ارسطو» را در کتابخانه شخصی خود داریم و از آنها بهره می‌بریم. جدای از پایداری آثار فرهنگی، در فرهنگ اسلامی نیز «فلاون» و آثار قلمی تا آن حد والایند که مورد سوگند خداوند در قرآن مجید واقع شده‌اند.

از این رو با آگاهی از اهمیت تلاش در «یطه» چاپ و نشر کتاب و بدون آنکه برداشتهای مادی از آغازین هدف کار باشد، یا به عرصه انتشارات گذاشته‌ایم و هر فرد که چنین استیزه‌ای در دل و چنین شوری در سر دارد را به همکاری مشفقانه در همه جوامع (تجهیزات، تشکیلات، سرمایه، ویرایش، نگارش، پخش و حتی نقد) دعوت می‌نماییم.

۳. در این سامان، فرهنگ و تمدن پیشین ما، ایرانشهری و فرهنگ و تمدن مهمان و مورد اقبال اکثریت غالب ایرانیان، فرهنگ و تمدن اسلامی است و فرهنگ و تمدن مسلط این عصر که از مجاری

مختلف، دیگران و ما ایرانیان را نیز به رقابت می‌خواند، فرهنگ و تمدن غربی است. و از این رو از دغدغه‌های این انتشارات آن است که به آثاری بپردازد که دغدغه هویت ایرانی-اسلامی در مقایسه با غرب را دارند.

با این نگاه، آثار دکتر محمد منصورنژاد که عمدتاً نظر به هویت به گانه و مسائل ایرانی، اسلامی و غربی دارند، در اولویت چاپ و نشر قرار گرفته‌اند. از این مؤلف تاکنون آثاری از سوی دیگر ناشرین منتشر گشته است. به انتهای کتاب مراجعه شود) و چاپ سایر آثارش مورد اهتمام انتشارات ایران پویا است. در راستای اهداف نشر از جمله کتاب حاضر منتشر گردید و به بازار اندیشه تقدیم می‌شود. از چاپ آثاری با ویژگیهای فوق‌الذکر نیز استقبال می‌گردد.

فهرست مطالب

نتایج سیاسی خدمت:	۱
پیشگفتار	۱۱
سیره اخلاقی حضرت زهرا (ص)	۱۵
الف) مدخل بحث:	۱۵
۱. تعاریف:	۱۵
۲. اولویت بندی فضایل اخلاقی:	۱۷
ب) رحمت جوهره سیره اخلاقی پیام:	۲۱
۱. تقدم صفات جمالیه الهی بر صفات جلالیه:	۲۱
۲. منشاء رحمت نبوی:	۲۳
۳. دو پرسش مقدر:	۲۳
۴. رابطه رحمت با سایر خصایص اخلاقی و غیر اخلاقی:	۲۶
۵. رحمت در بطن جنگ:	۲۸
۶. رحمت از عمق وجود:	۳۰
۷. رحمت غایت نبوت:	۳۱

۸	جمع بین اصالت و وظیفه و نتیجه:	۳۴
ج	نتیجه گیری:	۳۵
۳۷	رفتار پیامبر با پیروان ادیان	۳۷
الف	مدخل بحث:	۳۷
۱	طرح مسأله:	۳۷
۲	مفاهیم:	۴۱
۳	مرکز و حدود بحث:	۴۱
۴	پیام و اهل کتاب:	۴۴
۴۴	اول: رفتار پیامبر با انجمن اهل کتاب:	۴۴
دوم	رفتار پیامبر با غیر انجمن اهل کتاب:	۵۲
ج	نتیجه گیری:	۶۰
نتایج سیاسی خاتمت: نفی دو گفتمان و طرح یک		

نظریه	۶۳
الف) طرح موضوع:	۶۳
ب) خاتمت، نفی دو گفتمان و طرح یک نظریه:	۶۴
۱. طرح و رد دیدگاه اقبال لاهوری:	۶۶
طرح دیدگاه اقبال:	۶۶
رد دیدگاه اقبال:	۶۷
۲. طرح و رد دیدگاه استاد مطهری:	۷۴
طرح دیدگاه مطهری:	۷۴
رد دیدگاه مطهری:	۷۶

۸۳	۳. دیدگاه ثالث در بحث خاتمیت:
۸۳	اول، جوهره بحث خاتمیت:
۸۵	قرآن:
۸۵	عدم تحریف قرآن:
۸۶	ذی بطون بودن قرآن:
۸۸	رسول خدا:
۹۲	درم، حماسی بحث خاتمیت:
۹۴	ج، بیج، ناسی از مسأله خاتمیت:
۹۴	رهیافت اول:
۹۸	رهیافت دوم:
۱۰۱	رهیافت سوم:
۱۰۵	سیاست در سنت و سیره نبوی: مقایسه دو رهیافت ...
۱۰۵	الف) مداخل بحث:
۱۰۵	۱. تعاریف:
۱۰۸	۲. قالب بندی رهیافت ها:
۱۰۹	ب) رهیافت ها درباره سیاست نبوی:
۱۱۰	۱. رهیافت انفصال سیاست و دولت:
۱۱۰	سیاست نبوی از نگاه علی عبدالرازق:
۱۱۵	سیاست نبوی از نگاه مهدی حائری:
۱۱۸	ارزیابی رهیافت اول:
۱۲۰	۲. رهیافت اتصال سیاست و رسالت:

- ۱۲۰..... امام محمد غزالی و سیاست نبوی:
- ۱۲۳..... استاد مطهری:
- ۱۲۶..... ارزیابی رهیافت دوم:
- ۱۲۸..... (ج) نتیجه گیری:
- ۱۳۵..... ۱. ملی برای بحث از پیامبر (ص):
- ۱۳۵..... الف) پیامبر در منابع غیر اسلامی:
- ۱۳۶..... ب) پیامبر در منابع و مراجع اسلامی:
- ۱۴۲..... ابعاد هسته‌ای شخصیت پیامبر (ص):
- ۱۴۳..... ۱. بعد تاریخی:
- ۱۴۳..... ۲. بعد کلامی:
- ۱۴۴..... ۳. بعد سیاسی - حقوقی:
- ۱۴۵..... ۴. بعد جامعه‌شناختی:
- ۱۴۵..... ۵. بعد اخلاقی، عرفانی و تربیتی:
- ۱۴۷..... ۶. بعد اقتصادی:
- ۱۴۷..... ۷. بعد قرآنی و روایی:
- ۱۴۹..... فهرست منابع:
- ۱۵۳..... برخی آثار دکتر محمد منصورنژاد:

پیشگفتار

از آنجا که در اکثر مقالات این مجموعه مقدمه شایسته آن بحث بازتاب یافته است، نیاز به نگارش مقدمه نیست. اما برخی نکات که برای معرفی مقالات این کتاب ضروری به نظر می‌رسند تحت عنوان پیشگفتار، مورد توجه قرار می‌گیرند:

۱. نگارنده درباره رسول مکرم اسلام، مناسبت‌های مختلف تألیفاتی داشته که مقالات متعدد با رویکرد تربیتی مرتبط با آن حضرت در کتاب تربیت دینی (انتشارات جوان پویا: ۱۳۸۹) منعکس شده‌اند. در این نوشتار رویکردهای سیاسی و اخلاقی برجسته شده‌اند.
۲. برخی از مقالات این مجموعه پیشتر از طرق دیگر، منتشر شده‌اند. مثلاً مقاله «نتایج سیاسی خاتمیت: نفی دو گفتمان و طرح یک نظریه»، برای ارائه و چاپ در همایش پیامبر اعظم (ص)، (دانشگاه سمنان: اسفندماه ۱۳۸۵) انتخاب شده است.

مقاله سیاست در سنت و سیره پیامبر (ص): مقایسه‌ی دو رویکردها، برای ارایه (و چاپ) در همایش ملی سیره سیاسی پیامبر اکرم (ص)، (مرکز تحقیقات دانشگاه امام صادق (ع) و پژوهشگاه مطالعات فرهنگی و اجتماعی) انتخاب شده است و در مجموعه مقالات همایش سیاست نبوی؛ مبانی، اصول و راهبردها، (پژوهشکده‌ی مطالعات فرهنگی و اجتماعی: زمستان ۱۳۸۶) منتشر شده است.

۲. مقاله رفتار پیامبر اعظم (ص) با پیروان ادیان، برای بیستمین کنفرانس بین‌المللی وحدت اسلامی، (مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی، ۱۳۸۶) برگزیده شده و در کتاب «رویکردی دینی به مسأله وحدت و همگرایی»، نیز بازتاب یافته است.

۳. در ضرورت اُمل سنت و سیره نبوی نیز تنها به ذکر این نکته بسنده می‌شود که آیا بشر از آن منبع و مرجعی مهم‌تر از سنت و سیره نبوی داریم؟ آیا منبعی وجود دارد تا همه مسلمانان آن را قبول داشته باشند؟ آیا در این شکی است که پیام اسلام نماد رحمت، نه تنها برای مسلمانان که برای بشریت است؟ در عصری که بشر به جان هم افتاده، مهربانی‌ها رنگ باخته است و متأسفانه حتی در جهان اسلام برخی افراطیون و تکفیری‌ها به اسم دین، به جان دیگران افتاده و چهره خشن و غیرقابل قبولی از اسلام به جهان معرفی می‌کنند، چقدر جای معرفی چهره زیبا و رحمانی پیامبر خالی است! این نوشته نشان می‌دهد که پیامبر در امور سیاسی نیز مظهر رحمت بودند و حتی در جنگ‌ها (که اوج آن در فتح مکه ظاهر می‌شود) هم به جای دامن زدن

به کینه‌ها و تعصب‌ها، تا حد امکان بر رعایت حقوق دیگران و ابراز عواطف و گذشت اصرار داشتند. آیا به راز و رمز این نکته اندیشیده‌ایم که چگونه فردی از اعراب جاهلی، فرهنگی‌ترین نیروها را ساخت و در سرزمین سوزان حجاز، بنای تمدن عظیم اسلامی را گذاشت؟ و یا چرا این فرد پس از بیش از چهارده قرن، امروزه نیز محبوب دل‌های قریب یک و نیم میلیارد انسان می‌باشد؟ پس اسوه حسنه نبی را پس از پیش باید ابتدا به خودمان و سپس به دیگران معرفی نمود. لازم است تا از پیروان راستین این پیامبر رحمت بود. اگر در عمل بر راه و دینیم، آنگاه بر خلاف وضعیت اسفبار امروز مسلمانان، هم توان تأسیس تمدن را خواهیم داشت و هم به جای ایجاد رعب و وحشت، دل‌های جهانیان را تسخیر می‌کنیم.